

Waardebepaling van bomen

Meerwaardefactor biedt mogelijkheid om ecologische en erfgoedwaarde in rekening te brengen

De Uniforme Methode voor Waardebepaling van bomen die in 1979 door de Vereniging voor Openbaar Groen in samenspraak met de toenmalige (federale) overheid werd gelanceerd heeft in de voorbije decennia nauwelijks wijzigingen ondergaan. Ter gelegenheid van de recente algemene herziening van het Standaardbestek 250 werd de Uniforme Methode grondig herbekeken en een belangrijke wijziging aangebracht met de lancering van een extra vermeningvuldigingsfactor, de zogenaamde meerwaardefactor.

Tekst Jos De Wael • **Foto's** Tom Joye | Leen Herrewyn | Geert Van der Linden

Standaardbestek 250 4.1

Dit voorjaar publiceerde de Vlaamse Overheid een geheel nieuwe versie van het Standaardbestek 250 (SB250), met name versie 4.1. Daarin werden tal van nieuwigheden opgenomen, ook met betrekking tot de groenvoorziening. Zo mag begeleidings-snoei, onderhoudssnoei, kroonreductie en snoei van veteraanbomen voortaan alleen door gecertificeerde boomverzorgers worden uitgevoerd. Ook werd een aangepaste omschrijving van bomenzand en bomengranulaat opgenomen.

Verder zijn er bepalingen opgenomen i.v.m.:

- aanpak en bestrijding van invasieve exoten zoals Japanse duizendknoop;
- toepassing van draineerbuizen in kunststof;
- gebruik van zaadmengsels;

- bioveiligheid (plantenziekten, plagen en invasieve exoten);
- betalend begieten van bomen;
- technische eisen teelaarde.

Uniforme Methode

Een van de belangrijkste wijzigingen in verband met groenvoorziening betreft de Uniforme Methode voor waardebepaling van bomen. Deze wordt uitvoerig beschreven in hoofdstuk 2.11.

Naast de bestaande coëfficiënten soortwaarde (S), standplaatswaarde (ST), conditiewaarde (C) en plantwijzewaarde (P) werd een nieuwe coëfficiënt voor de meerwaarde (M) inzake ecologie en/of erfgoed toegevoegd. Dit betekent dat de formule voor de waarde van een boom er voortaan als volgt uitziet:

$$W = B \times S \times ST \times C \times P \times M.$$

Ook werden enkele kleinere wijzigingen aangebracht in de om-

schrijving en de tabellen van de bestaande coëfficiënten.

Standplaatswaarde

Voor de standplaatswaarde wordt een dorpskern gelijkgesteld met een verstedelijkte stads-kern. Hiermee wordt de realiteit erkend van heel wat dorpen in Vlaanderen die even verstedelijkt zijn als de kern van 'echte' steden.

Conditiewaarde

Voor de vaststelling van de conditiewaarde wordt expliciet verwezen naar de expertise van boomverzorgers met een certificaat van European Tree Worker of European Tree Technician. Ook bij de conditiewaarde zijn de omschrijvingen voor de verschillende coëfficiëntwaarden uitvoeriger uitgeschreven.

Plantwijzewaarde

Ook de tabel van de plantwijzewaarde werd herschikt. Voortaan zijn de trappen tussen de verschillende waarden minder bruusk.

Meerwaardecoëfficiënt

Omdat het in sommige gevallen belangrijk kan zijn om voor bepaalde bomen een meerwaarde toe te kennen omwille van hun uitzonderlijke ecologische waarde of erfgoedwaarde, werd een extra fac-

tor toegevoegd die men de Meerwaardefactor (M) heeft genoemd.

Voor de meeste bomen die geen uitzonderlijke ecologische of erfgoedwaarde hebben wordt als M-waarde 1 gebruikt. Wanneer een boom zeer bijzonder is omwille van zijn ecologische waarde of omwille van zijn erfgoedwaarde kan het verantwoord zijn om een hogere financiële waarde toe te kennen. In dat geval zal de M-waarde groter zijn dan 1 (zie tabel 1)

Ecologische factor

Met het opnemen van een ecologische factor in de Uniforme Methode worden algemene structuurkenmerken/microhabitats gewaardeerd die een ecologische waarde vertegenwoordigen, die permanent zichtbaar zijn en die herkend kunnen worden door niet-specialisten. Deze factor kan echter niet gebruikt worden om de aanwezigheid van zeldzame/beschermde soorten of een zeer specifieke ecologische waarde te waarderen. Daarvoor is bijkomend onderzoek en waardering door een specialist vereist. Er is voor gekozen om enkel kenmerken met een effectief bestaande ecologische waarde te waarderen. Dit omvat dus niet de kenmerken met de potentie om in

Tabel 1 • Omschrijving meerwaarde inzake ecologie of erfgoed (M)	
1	Boom heeft geen of minder dan 3 specifieke kenmerken die de ecologische en/of erfgoedwaarde verhogen
1,5	Boom heeft minstens 3 kenmerken van ecologische waarde EN/OF erfgoedwaarde (zie tabel 2) OF Boom is opgenomen in de Vlaamse wetenschappelijke erfgoedinventaris ¹
2	Boom heeft minstens 4 kenmerken van ecologische EN/OF erfgoedwaarde OF Boom heeft minstens 2 kenmerken van ecologische waarde in combinatie met 1 kenmerk van zeer hoge ecologische waarde (zie tabel 3) OF Boom maakt deel uit van een (ruimere) bescherming als monument, cultuurhistorisch landschap of stads- en dorpsgezicht
2,5	Boom is individueel beschermd als monument ²

Geknotte zomerlinde op het kerkhof van Avekapelle (Veurne)

Een uitgeholde boom (© Tom Joye) kan zorgen voor een ideale nestplaats voor het sneeuwuiltje. (© Leen Herrewyn)

de toekomst ecologische waarde te ontwikkelen (zoals bv. blootliggend hout of recent uitgescheurde takken). Dit sluit bovendien uit dat de schadevergoeding voor beschadiging kunstmatig verkleind wordt door een ecologische waarde toe te kennen aan recent toegebrachte beschadigingen. Microhabitats die een zeer lange tijd nodig hebben om

zich te ontwikkelen, zoals uitgebreide holtes of een zeer hoge leeftijd, worden hoger gewaardeerd.

Interferentie met de conditiewaarde

Het toekennen van een meerwaardecoëfficiënt op basis van een ecologische factor zal interfereren met de factor voor conditiewaarde. Bij

bomen waar mechanische gebreken eveneens een ecologische waarde vertegenwoordigen, laat de ecologische factor toe om de waardevermindering voor conditiewaarde te compenseren. In de meeste gevallen zal het gaan om een gedeeltelijke compensatie. Slechts in het geval van ecologisch zeer waardevolle bomen zullen de conditiefactor en de ecologische factor elkaar opheffen of de boomwaarde verhogen, bv. conditiewaarde ≥ 0.5 en meerwaardefactor = 2.

Erfgoedfactor

Met het opnemen van een factor 'erfgoedwaarde' wordt de cultuurhistorische waarde van bomen erkend in de Uniforme Methode. Deze factor is enerzijds gebaseerd op de wettelijke bescherming van bomen als monument, cultuurhistorisch landschap en stads- en dorpsgezicht, en op de door het agentschap Onroerend Erfgoed (of door onroerend erfgoedgemeenten

**Provinciale
Werkvergaderingen
Uniforme Methode**

De Vereniging voor Openbaar Groen organiseert in het najaar enkele infovergaderingen over de aangepaste Uniforme Methode voor Waardebepaling van Bomen.
Meer info volgt: hou onze website in de gaten

en intergemeentelijke onroerend erfgoeddiensten) opgestelde inventarissen van bomen met erfgoedwaarde. Deze inventarissen en beschermde items zijn door iedereen online raadpleegbaar.

Vermits de inventarissen voorlopig nog erg onvolledig en niet gebiedsdekkend zijn voor Vlaanderen, wordt er anderzijds ook gewerkt met een aantal erfgoedkenmerken (waarop bovenvermelde inventarissen en beschermingen zich baseren). Zo krijgt een nog niet geïnventariseerde boom met duidelijke erfgoedwaarde toch een erfgoedwaardefactor. Wanneer schade wordt toegebracht aan een beschermde boom moet dat gemeld worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en moeten in overleg herstelmaatregelen worden opgesteld.

Website

www.wegenenverkeer.be/standaardbestek

Tabel 2 • Kenmerken van ecologische waarde

Boom van een inheemse of ingeburgerde soort (<i>Castanea sativa</i> , <i>Juglans regia</i> , <i>Platanus x hispanica</i> , <i>Tilia x europaea</i>) – zie www.konvib.be
Boom met meerjarig vruchtlichaam van houtzwam (<i>Fomes</i> , <i>Fomitopsis</i> , <i>Ganoderma</i> , e.a.) van min. 10 cm breed
Boom met stamoppervlak voor minstens 1/3 begroeid met klimop
Boom heeft een hoge leeftijd voor de soort (zie tabel 5)
Boom met zware dode takken in de kroon (min. $\varnothing > 20$ cm en lengte > 50 cm)
Boom met spechtengat in stam of gesteltak

Tabel 3 • Kenmerken van zeer hoge ecologische waarde

Inrottingsholte \varnothing in stam of gesteltak > 10 cm of (spleetvormig) > 3 cm breed en > 50 cm lang
Boom met stamholtes die samen minstens 10% van het stamvolume innemen
Boom heeft een zeer hoge leeftijd voor zijn soort (zie tabel 5)

Tabel 4 • Kenmerken van erfgoedwaarde³

Boom staat in een erfgoedcontext (bijv. in associatie met een bouwkundig element zoals een kapel, een watermolen, een historische hoeve, ...)
Boom staat op een traditionele locatie (bijv. hoekboom, beeldbepalende boom in een park of op een dorpsplein, ...)
Boom heeft initieel een traditionele snoeivorm: knotboom, leiboom, gekandelaarde boom, ...
Boom heeft een sociale of symbolische waarde (bv. herdenkingsboom, ...)

Tabel 5 • Leeftijdstabel bomen⁴

	hoge leeftijd	zeer hoge leeftijd
Kort levende soorten		
<i>Populus</i> , <i>Salix</i> , <i>Alnus</i> , <i>Betula</i> , <i>Prunus</i> , <i>Sorbus</i>	> 75 jaar	> 100 jaar
Middellang levende soorten		
<i>Acer</i> , <i>Fraxinus</i> , <i>Juglans</i> , <i>Pinus</i> , <i>Ulmus</i> , e.a. ...	> 150 jaar	> 200 jaar
Lang levende soorten		
<i>Carpinus</i> , <i>Castanea</i> , <i>Fagus</i> , <i>Platanus</i> , <i>Quercus</i> , <i>Taxus</i> , <i>Tilia</i>	> 200 jaar	> 300 jaar

Voetnoten

- De Vlaamse erfgoedinventaris kunt u hier raadplegen: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/zoeken> of <https://geo.onroerenderfgoed.be>
- In het verleden werden sommige bomen, die nu individueel als monument beschermd zouden worden, beschermd als heel klein landschap. Er zijn een 20-tal bomen in dit geval. Een voorbeeld hiervan is een boom op het kerkhof van Avekapelle (Veurne): <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/13158> Ook deze bomen krijgen meerwaardefactor 2,5.
- Voor de bepaling van de erfgoedkenmerken van bomen kan verder gebruik gemaakt worden van de thesaurus onroerend erfgoed: <https://thesaurus.onroerenderfgoed.be/conceptschemas/erfgoedtypes/c/932> of de handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde en/of andere handleidingen voor houtig erfgoed, zoals:
 - Van Driessche, T. & Van den Bremt, P. (2015). Methodologie voor het beheer van historische tuinen en parken in Vlaanderen. Handleiding, agentschap Onroerend Erfgoed, 288pp. Online publicatie: <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/726>
 - Van Driessche, T., Van den Bremt, P. & Smets, K. (2017). Handleiding voor het beheer van historische dreven en wegbeplantingen. Handleiding, agentschap Onroerend Erfgoed, 205pp. Online publicatie: <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/411>
 - Van Driessche, T. (2019). Handleiding voor het beheer van hagen en houtkanten met erfgoedwaarde. Handleiding, agentschap Onroerend Erfgoed, 180pp. Online publicatie: <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/5244>
 - Van der Linden, G., Vanmaele, N., Smets, K. & Schepens, A. (in voorbereiding). Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde. Handleiding, agentschap Onroerend Erfgoed.
- De in de tabel opgenomen leeftijden voor de vermelde boomgenera zijn geen gemiddelde leeftijden, maar moeten beschouwd worden als uitzonderlijk, wat in de lijn ligt van de geest van de factor M-waarde.